

Ἀπό τινων ἐτῶν περιηγείται διαρκῶς ἡ Δουῆζε καὶ εἰς τὴν τέχνην αὐτῆς ἀμέριστον καὶ ἀνεπιφύλακτον ὁ κόσμος ὅλος ἐκφράζει τὸν θαυμασμόν του. Ἡ δόξα τῆς ὅμως δὲν ἔφθασε καὶ μέχρι ἡμῶν τὸ ὄνομά τῆς μέχρι πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν δὲν ἦτο ἢ εἰς ὀλίγους μόνον γνωστόν. Καὶ εὐλόγως. Ἡ Δουῆζε δὲν ἐπεσκέφθη ἀκόμη κατὰ τὴν μακρὰν τῆς περιήγησιν τὴν πρωτεύουσαν τῆς Γαλλίας, καὶ δι' ἡμᾶς τοὺς Παρισίους Ἀνατολίτας δὲν ὑπάρχουν ἄλλοι μεγάλοι ἄνθρωποι, ἢ ὅσοι μόνον ἐθαπτίσθησαν εἰς τὰ ἀγνὰνάματα τῆς γαλλικῆς βεκλάμας, καὶ ὅσοι ἔλαβαν τὸ χρίσμα τῆς ἀθανασίας εἰς τὰς στήλας τῆς «Ἀστραπῆς» ἢ τῆς «Μικρᾶς Ἐφημερίδος». Διὰ τοῦτο δὲ καὶ τελευταῖον αἱ ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες, ὅσαι ἐμνημόνευσαν τῆς Δουῆζε, ἠσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην νὰ συνδέσωσι τὸ ὄνομά τῆς πρὸς τὸ ὄνομα τῆς Σάρας Μπερνάρ, ὡς πρὸς μέτρον συγκρίσεως, ὡς πρὸς γνώμονα. Καὶ ἐγράφη λοιπὸν ὅτι εἶναι ἐφάμιλλος, ὅτι εἶναι ἀντίπαλος ἐν τῇ τέχνῃ, ὅτι εἶναι ὑπερέτερα τῆς γαλλίδος καλλιτέχνιδος. Αἱ τοιαῦτα ὅμως συγκρίσεις, προκειμένου περὶ τεχνιτῶν τῆς σκηνῆς δὲν ἔχουσι νόημα· διότι ἐν τῇ ὑποκριτικῇ τέχνῃ δὲν ὑπάρχουσι σχεδὸν ὠρισμένοι θεωρίαι, δὲν ὑπάρχουσι σαφῶς καθωρισμένοι κανόνες καὶ παραδόσεις. Τὸ πᾶν ἐν αὐτῇ εἶναι ἡ ἰδιοουσία τοῦ ἀτόμου. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς οὔτε πρὸς τὴν Σάραν ἐπιθυμοῦμεν νὰ συγκρίνωμεν αὐτὴν οὔτε πρὸς τὴν Βόλτερ καὶ τὴν Χέλμενραϊχ. Διαφέρει δὲ ἡ ἰταλίς ἠθοποιὸς Δουῆζε καὶ πρὸς τὰς γερμανίδας καὶ τὴν γαλλίδα ὄχι κατὰ σχολὴν ἀλλὰ κατὰ τὴν ἰδιοουσίαν, κατὰ τὸ αἶσθημα. Πολλὰ ἐκ τῶν ὀνομαστῶν ἠθοποιῶν, καὶ τῶν παλαιωτέρων καὶ τῶν σημερινῶν, εἶναι ποικιλώτερα καὶ πολυμερέστερα ταύτης καὶ περισσότερα μέσα τέχνης διαθέτουσι, ἀλλ' αἱ πλείστα αὐτῶν ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς γιγαντιαίας ἐκείνας

εἰκόνας τοῦ Μάκαρτ, ὧν ἡ μεγαλειτέρα ἀξία εἶναι ἡ ζωηρὰ λάμψις τοῦ χρωματισμοῦ ἢ τόσον εὐκόλως δυστυχῶς διὰ τοῦ χρόνου ἀμαυρουμένη. Ἡ θορυβώδης καὶ σπασμωδικὴ τέχνη τῶν ἠρωίδων τούτων τῆς σκηνῆς, τῶν διαφρημιζομένων σήμερον ἐπὶ ἀνυπερβλήτῳ ἐμπειρίᾳ τῆς ἐκτελέσεως, δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς πανηγυρικὸν μεγαλοπρεπὲς ἐμβατήριον πλουσίας καὶ καλῶς ὠργανωμένης ὀρχήστρας, ἢ τέχνη ὅμως τῆς Δουῆζε ὁμοιάζει μᾶλλον πρὸς μονόφωνον ἀρμονίαν βιολίου, ἣτις ἡρέμα καὶ γλυκὰ ἐκχεομένη ἐκπνέει εἰς τὰ σκοτὴ τῆς νυκτός.

*

Τὸ δραματολόγιον τῆς ἰταλίδος καλλιτέχνιδος περιλαμβάνει κατὰ πρῶτον λόγον ἔργα τῆς ἐθνικῆς τῆς φιλολογίας, οἷα εἶναι ἡ περίφημος «Cavalleria Rusticana» — τὸ δράμα βεβαίως ὄχι τὸ γνωστόν μελοδράμα — ἢ «Locandiera», «Le Vergine» τοῦ Μάρκου Πράγα, τοῦ ὁποῦ τοῦ κύριον πρόσωπον, ἡ Παυλίνα, διεπλάσθη ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ πρὸς τὸν τεχνικὸν χαρακτῆρα τῆς Δουῆζε, καὶ «Tristi amori» τοῦ περιωνύμου ἰταλοῦ ποιητοῦ Ἰωσήπου Giacosa. Ἀλλὰ δὲν παραμελεῖ καὶ τὰ τοῦ συνήθους δραματολογίου τοῦ «Γαλλικοῦ θεάτρου» ἔργα, ἅτινα αἰωνίως ἐπὶ τῆς σκηνῆς πανηγυρικῶς παρελαύνουσι ὡς οἱ ἀπαραίτητοι πομπευτικοὶ ἵπποι τῶν ἐπισήμων θεαματικῶν παρατάξεων.

Ἡ «Φεδώρα», ἢ «Francillon», ἢ «Ὀδέττη», ἢ «Φερνάνδη», ἢ «Κυρία μὲ τὰς Καμελίαις», τὸ «Divorçons», πάντα ταῦτα κατέστησαν πάγκοινα πλέον θεάματα, καὶ εἰς τὴν παράστασιν τῶν ἔργων τούτων κυρίως ζητοῦσιν ὅλοι αἱ σημεριναὶ Virtuose τῆς σκηνῆς νὰ ἐπιδείξωσι τὴν δύναμιν τῆς γήνης τῶν καὶ τὴν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἐμπειρίαν τῶν.

Καὶ ὅμως ἡ Δουῆζε ἐκ τῶν πασιγνώστων αὐτῶν ἔργων κατορθοῖ νὰ ἀναπλάσῃ νέον κόσμον, ἄγνωστον μέχρι τοῦδε ἐπὶ τῆς σκηνῆς, τὸν κόσμον τῆς ἰδίας αὐτῆς ψυχῆς, τῆς ἰδίας τοῦ βίου ἀντιλήψεως, τὸν ψυχικὸν κόσμον ἐν γένει τῆς εὐμεταβόλου γυναικός εἰς ἧς τὰ μυστήρια οὐδ' αὐτὸς ὁ ποιητὴς ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἐμβαθύνῃ καὶ μόνη ἢ γυνὴ δύναται νὰ ἀποκαλύψῃ. Δὲν εἶναι δὲ ὑπερβολή, ἐὰν εἴη τις ὅτι πρώτη καὶ μόνη ἀληθῶς ἡ Δουῆζε κατώρθωσε σαφῶς καὶ λεπτῶς νὰ διαπλάσῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ζωντανὴν καὶ ἐνιαίαν εἰκόνα τῆς γυναικείας φύσεως μὲ ὅλην τὴν εὐαισθησίαν καὶ εὐπάθειαν τῆς ψυχῆς, μὲ τὴν ἄκραν λεπτότητα τῶν νεύρων καὶ μὲ τὴν ποικιλίαν τῶν ἀποχρώσεων τοῦ αἰσθήματος.

Τὰ βίαια καὶ σφοδρὰ πάθη ἅτινα ὡς λαίλαψ ἐπιπνέοντα καταλείπουσιν ὀπίσθεν αὐτῶν τὸν μαρσμὸν καὶ τὴν καταστροφήν, τοιαῦτα πάθη ἀγνοεῖ ἡ Δουῆζε. Χαρακτῆρες, οἷοι εἶναι ὁ τῆς Μηδείας, τῆς Brunhild, τῆς Μεσσαλίνας καὶ τῶσων ἄλλων ἐρωτομανῶν καὶ δοξομανῶν τραγικῶν ἠρωίδων δὲν ὑπάρχουσι δι' αὐτὴν. Δὲν εἶναι ἱστορικὴ τις ἡγεμονίς, ἀλλὰ γυνὴ πρὸ παντός ἣτις ἔζησε καὶ ὑπέφερεν, ἣτις σπουδαίως ἀντιλαμβάνεται τὸν βίον καὶ ἣτις γινώσκει ὅτι ὁ βίος εἶναι διηνεκὴς ἀγὼν καὶ ὁδὴν, γυνὴ τέλος αὐτομάρτυς. Ἡ ἀντίληψις αὐτῆ παρῆγει εἰς αὐτὴν βαθεῖάν τινα ἀλλὰ καὶ γλυκειάν